

423 бази відпочинку; 94 установи готельного типу; 53 дитячі оздоровчі установи; 24 санаторіїв/санаторіїв-профілакторіїв; 22 сільські «зелені» садиби; 10 пансіонатів; 8 туристично-оздоровчих комплексів. У Донецькій області впродовж 2013 р. функціонувало 348 спеціалізованих оздоровчих закладів (6 санаторіїв, 7 дитячих санаторіїв, 2 пансіонати з лікуванням, 2 дитячих центри, 39 санаторіїв-профілакторіїв, 58 пансіонатів відпочинку, 234 бази відпочинку).[3] Туристично-рекреаційна сфера Азовського узбережжя орієнтована, переважно, на середній ціновий сегмент, на внутрішньо-регіонального споживача.

Основні ризики, які супроводжують стабільний розвиток територій Азовського узбережжя на Сході України: неналежне забезпечення території питною водою, через що можливі епідеміологічні спалахи інфекційних захворювань. За даними фахівців [4] інфраструктура водопостачання та водовідведення досить стара і фізично зношена. Внаслідок порушення екологічних нормативів відбувається геологічна, природна руйнація узбережжя Азовського моря, що, відповідно, створює і екологічну загрозу для населених пунктів (серед найбільш забруднених територій Азовського узбережжя – район м. Бердянська, берегова лінія у Бердянському районі, м. Приморськ, Приазовський район, смт. Кирилівка та ін.).

Що одним із джерел туристичних доходів Приазов'я може бути промисловий туризм. Територія Приазов'я має значний ресурсний потенціал, сприятливий для всебічного розвитку промислового туризму. Наявні ресурси та існуюча інфраструктура створюють привабливі умови для інвестування у цю сферу туристичних послуг. Промисловий туризм дозволяє не тільки популяризувати товари та послуги, виробництво яких розташоване в регіоні, систематично проводити рекламу торговельних марок, але й збільшувати збут продукції, що виробляється під час відвідування туристами фірмових магазинів (особливо, коли йдеться про розвиток туристичних об'єктів на базі об'єктів харчової промисловості). Розвиток промислового туризму стимулює розвиток відразу декількох галузей (сфер) економіки, суміжних з ними (сфери торгівлі, громадського харчування, транспортно-транзитних перевезень, страхування тощо). Це сприяє збільшенню податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів, позитивно позначається на створенні нових робочих місць.

До економічних чинників, котрі забезпечують функціонування мережі індустріальних туристичних об'єктів слід віднести: відсутність значних капіталовкладень у розвиток інфраструктури, необхідної для задоволення потреб та забезпечення безпеки туристів, що планують відвідати об'єкти промислового туризму; відсутність логістичних транспортних та інфраструктурних мереж, зорієнтованих на перевезення туристів; відсутність розвинутої мережі закладів громадського харчування, готелів тощо у промислових зонах, на об'єктах промислового туризму.

Крім зазначеного, розвиток промислового туризму на Сході України сприятиме модернізації туристичної інфраструктури, оновленню комунального господарства, розробці нових маршрутів громадського транспорту; позитивно позначається на розвитку інфраструктури промислового туризму (у т.ч. на основних магістралях, на шляхах до туристичних об'єктів); сприяє розвитку транспортно-транзитної інфраструктури регіону, розвитку об'єктів соціального сервісу тощо. Усі ці заходи також позитивно позначаються на створенні нових робочих місць, розвитку підприємництва в регіоні та поповненні бюджетів.

Після Євро-2012 на Сході України у 2013 р. спостерігалось збільшення потоку туристів, зацікавлених у відвідуванні нових креативних туристичних брендів, у т.ч. – розташованих у промислових зонах. На жаль, внаслідок ускладнення політичної ситуації на Сході України та проведення на зазначеній території антитерористичної операції (АТО) говорити про зростання туристичних потоків у регіон наразі неможливо. Через великі ризики військових дій, пограбування на дорогах, ризики мародерства, викрадення людей тощо – в'їзний туризм на території Сходу України, взагалі, може бути припинено.

Література:

1. Сайт Світової туристичної організації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.unwto.org/>
2. Tourism 2020 Vision [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.unwto.org/facts/eng/vision.htm>.
3. Доля І.М. Перспективні напрямки розвитку господарського комплексу територій Азовського узбережжя. / І.М. Доля. Аналітична записка Інституту стратегічних досліджень. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1586/>
4. Клименко О.Ю. Щодо перспектив розвитку промислового туризму на Сході України. / О.Ю. Клименко. Аналітична доповідь. Регіональний філіал Інституту стратегічних досліджень у місті Донецьку. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2581>

МАЦУКА В.М.,
к. е. н., доцент,
Маріупольський державний університет

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИЗМУ

Україна включається у світовий туристичний процес. Успішна інтеграція України в європейський туристичний простір вимагає дотримання міжнародних норм і стандартів якості туристичних послуг,

будівництва й обладнання доріг та інших об'єктів туристичної інфраструктури. Успішна реалізація таких завдань значною мірою залежить від інтенсивності інвестиційних рішень на рівні окремих підприємств, галузей, регіонів. Особливо гостро постає необхідність оцінки інвестиційного забезпечення, оскільки саме інвестиційний клімат в цілому й інвестиційна привабливість окремих видів туристичної діяльності та туристичних районів впливають на темпи структурних зрушень в економіці країни. Отже, необхідність оцінки інвестиційного забезпечення туризму в сучасних умовах господарювання є актуальним і потребує змістовного розгляду.

Інвестиційне забезпечення – це сукупність умов, ресурсів і заходів, необхідних для здійснення інвестиційного процесу. Оцінка інвестиційного забезпечення здійснюється за чотирма основними напрямками (рис. 1).

Рис. 1. Напрями оцінки інвестиційного забезпечення

Оцінка інвестиційного забезпечення за джерелами інвестування. До джерел інвестиційного забезпечення розвитку туристичної галузі слід відносити: вкладення в туристичні підприємства іноземного та вітчизняного капіталу, кредитні фінансові ресурси, внутрішні інвестиційні джерела підприємств (амортизація, прибуток), заощадження населення (напрямку та через фінансові установи).

У сучасних реаліях України для підвищення інвестиційного інтересу з боку іноземного інвестора є безліч умов, обумовлених рядом досить суперечливих факторів. Відсутність у даний час ефективної конкуренції серед вітчизняних туристичних підприємств, дешева робоча сила, відносно недорогий і ємний (хоча і не досить якісний) ринок матеріально-технічної бази, неосяжний споживчий ринок і, насамперед, можливість одержання значно більш високих норм прибутку в порівнянні з розвинутими країнами – все це повинно робити українську економіку особливо привабливою для іноземних підприємців. У той же час вирішальними факторами інвестиційної привабливості країни є стабільність економічної, політичної та соціальної ситуації в регіоні, відсутність яких в Україні фактично ліквідує всі умови зазначені вище.

Стосовно внутрішніх джерел інвестування слід визнати, що потреби туристичної індустрії в прямих капіталовкладеннях значно перевищують існуючу на вітчизняному фінансовому ринку інвестиційну пропозицію.

Так, кредит займає особливе місце в системі внутрішніх джерел управління інвестиційною діяльністю. Нажаль, негативний вплив світової фінансової кризи на економіку України закономірним чином позначився й на розвитку системи кредитування вітчизняного підприємництва. Отже, за таких умов кредит як вагомий інструмент інвестиційного забезпечення втрачає свої функції.

Важливим джерелом самофінансування інвестицій є амортизація. Поступове зношування основних засобів виражається в амортизаційних відрахуваннях, які зараховуються до витрат об'єктів діяльності. З цих відрахувань створюється амортизаційний фонд, акумульовані грошові ресурси якого дають змогу ефективніше ними управляти, а відтак інвестувати, забезпечуючи протек, та по можливості розширене відтворення основних фондів. Нажаль, сьогодні поняття «амортизаційний фонд» використовується лише на теоретичному рівні, господарюючі системи на практиці амортизаційний фонд не формують. Окрім того велике значення мають норми, за якими буде нараховуватись амортизація. Так, занижені норми амортизації в Україні призводять до зменшення амортизаційних відрахувань, що в свою чергу не дає можливість швидкого відтворення майнового потенціалу національних туристичних підприємств.

Вагомою причиною низького рівня участі населення в інвестиційному процесі є незначні обсяги вільних коштів (заощаджень) останніх через низький рівень доходів.

Оцінка інвестиційного забезпечення за галузевим принципом передбачає виокремлення сукупності видів діяльності, що забезпечують розвиток туризму, а саме:

- готелів та ресторанів;
- транспорту та зв'язку (в т.ч. послуги з організації подорожувань);
- санаторно-курортних закладів;
- у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг;

– інші види діяльності (виробництво сувенірів, видавнича, фінансова діяльність, оренда машин та устаткування, прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку, здавання в оренду власного нерухомого майна тощо).

Інвестування у розвиток всіх видів туристичної діяльності передбачає створення організаційно-правових та економічних засад становлення туризму та його інфраструктури як важливого засобу культурного та духовного виховання громадян України, відтворення їх трудового потенціалу.

Обсяги інвестування у розвиток готельної інфраструктури України знижуються. Однією з найважливіших причин мінімального рівня інвестицій у вітчизняний готельний бізнес є відсутність впровадження комплексних економічних механізмів. Оскільки послуги готелів є основою туристичного продукту, маємо констатувати, що українська туріндустрія перебуває в програшних економічних умовах порівняно з іншими країнами-конкурентами. Повільну модернізацію вітчизняної матеріально-технічної бази туризму пояснює також зайва бюрократизація і корупція.

Транспортна інфраструктура одна з основних складових частин функціонування туристичної сфери. Взаємодія транспортної та туристичної галузей повинна допомогти кожній з них у короткі терміни вирішити більшість питань, пов'язаних з розбудовою туристичної інфраструктури за напрямками національної мережі транспортних коридорів із залученням вітчизняних та іноземних інвестицій.

Інвестиції в основний капітал транспорту і зв'язку нестабільні, позитивна динаміка змінилася на негативну. До цього слід додати, що питома вага інвестицій в основний капітал транспорту і зв'язку в загальній їх кількості у всі види економічної діяльності знизилася.

Також загально визнаний на сьогодні факт засвідчує, що передумовою підвищення інвестиційної привабливості туристичного господарства для всіх регіонів є покращення інформованості потенційних інвесторів про стан інвестиційного клімату в регіоні та створення і постійне оновлення інформаційного банку даних про інвестиційні проекти в туристичній галузі. Однак, частка отримуваних з бюджету коштів на зазначені заходи є дуже низькою. Тому абсолютно зрозуміло, що, як на внутрішньому ринку, так і за кордоном, важко отримати інформацію про Україну туристичну та можливості інвестування в її розвиток.

Оцінка інвестиційного забезпечення за об'єктами інвестування передбачає визначення суми інвестицій в придбання та поліпшення предметів майнового потенціалу туризму, або де саме були використані інвестиційні кошти. Зазначимо, що однією із ключових напрямів розвитку туризму є створення умов для залучення іноземних і вітчизняних інвестиційних та кредитних коштів у розвиток матеріально-технічної бази туристичної галузі.

Об'єкти інвестування в туризмі можна розділити на:

- природні: водойми, ліси, гори, степи тощо, – інвестиції в такі об'єкти будуть носити природоохоронний характер;
- історико-культурні: пам'ятники археології, історії та культури, музеї, культові споруди, – інвестиції відновлювального, реставраційного характеру;
- об'єкти інфраструктури: засоби розміщення, приміщення для проведення конференцій, семінарів та інших бізнес-заходів, засоби транспорту, наявність та якість доріг тощо, – інвестиції капітального характеру, тобто інвестиції на відтворення і покращення кількісного і якісного складу основних засобів туристичної інфраструктури.

Оцінка інвестиційного забезпечення за інноваційним аспектом передбачає оцінку вкладання інвестиційного капіталу в розвиток нових видів туризму, розробку новітніх туристичних маршрутів та способів відпочинку. Так, слід звернути особливу увагу на необхідність інвестицій в розвиток зеленого туризму (духовного, екологічного, аграрного, сільського).

Отже, підсумовуючи все вищезазначене, можемо стверджувати, що ні існуючий регуляторний механізм, ні економічні і соціальні передумови не змогли забезпечити достатній інвестиційний потік капіталу в розвиток галузі туризму за останні роки, що визначає необхідність пошуку шляхів підвищення інвестиційної привабливості туристичної індустрії країни та її окремих регіонів.

Стратегічними цілями інвестиційної політики в галузі туризму повинні бути:

- створення законодавчої бази та забезпечення гарантій інвестиціям в туристичний бізнес, як іноземним, так і внутрішнім (в т.ч. фінансовим заощадженням населення на рівні стабілізації банківської системи, що можуть в перспективі виступати потужним інвестиційним ресурсом);
- формування сприятливого іміджу країни, її туристичних регіонів; - створення сприятливого інвестиційного клімату;
- стимулювання припливу капітальних вкладень у реконструкцію і будівництво сучасних туристичних комплексів, санаторіїв, готелів, відповідних до міжнародних вимог і стандартів;
- розробка нових турів, які повинні урахувати етнокультурні, геополітичні, екологічні чинники туристичної місцевості.

Національна туристична галузь, хоч і дуже повільними кроками, але починає покращувати свої показники діяльності і закріплювати позиції на внутрішньому та міжнародному ринках. Саме від того, наскільки ефективно сьогодні буде здійснюватись управління інвестиційними процесами в галузі від мікрорівня – туристичного підприємства, до макрорівня – державного регулятора, залежить все її майбутнє, а отже, в значній мірі і майбутнє економіки України в цілому.